

Szent Jakab-templomot és zarándokhelyet keresték fel, majd Véneken az Aranykert Szabadidőparkban zárult a nap – vacsorával.

A harmadik nap a Győri Egyházmegyei Kincstár és Könyvtárban kezdődött, ahol Kiss Tamás, az összevont intézmény vezetője kalauzolta a könyvtárosokat. Ezen a napon a levezető elnök Mennyeiné Várszegi Judit, a Magyar Könyvtárosok Egyesülete Helyismereti Könyvtárosok Szervezetének elnöke volt. Először dr. Horváth József mutatta be a *készülő Győr-monográfiát*. (Győr 1271-ben V. Istvántól kapta a városi rangot – 2021-ben ennek 750. évfordulója lesz, a monográfia erre az ünnepre készülne el.) Majd Antalné Hujter Szilvia, a Dr. Kovács Pál Könyvtár és Közösségi Tér Helyismereti osztályának vezetője Győrismeret – helyismeret a könyvtári

közönségért és a helyi közösségért címmel beszélt a könyvtárban folyó helyismereti törekvésekről és munkáról. Utána Szalay Balázs középiskolai tanár, a Rábaközi Helytörténet-kutatók Társulatának vezetője *Nagyanyó és nagyapó meséi* címmel beszélt a rábaközi helytörténészek munkájáról sok-sok szép példával, eseménnyel, eredménnyel illusztrálva előadását.

A helyismereti konferencia utolsó eseménye immár hagyományosan a húsz éve, kézzel vezetett, írt „kódex,” emlékkönyv jelképes átadása volt a következő konferencia házigazdájának, a szegedi Somogyi Könyvtárnak és az MKE Csongrád megyei szervezetének.

Ásványi Ilona
Pannonhalmi Főapátsági Könyvtár



„HAGYOMÁNYOK ÉS KIHÍVÁSOK” HETEDSZER

Augusztus 30-án immár hetedik alkalommal várta az ELTE Egyetemi Könyvtár és Levéltár *Hagyományok és kihívások* sorozatára az érdeklődő könyvtárosokat. A konferencia *a felsőoktatási könyvtárak stratégiai fejlesztési irányait vizsgálta*, valamint az *Open Science mozgalom hatásaira, az oktatók, kutatók publikációs lehetőségeire fókuszált*.

A köszöntő szavak után Horváth Zita, az EMMI felsőoktatásért felelős helyettes államtitkára beszélt a felsőoktatás átalakulásáról, elismerően a könyvtárakról, kiemelve azok fontosságát. Megjegyezte: amikor akár az egyetemek nemzetközi rangsorait vizsgáljuk, soha nem hangsúlyozzuk, hogy az intézmények eredményessége mennyiben függ az egyetemi könyvtáraktól. Nem emeljük ki, hogy azok milyen mértékben

járulnak hozzá az egyetemi képzés színvonalának emeléséhez. Ugyancsak üdvözölte az EKK (Egyetemi Könyvtárigazgatók Kollégiuma) által készített „A felsőoktatási Könyvtárak stratégiai fejlesztési irányai 2018-2023” dokumentumot, amelyre azért is különösen nagy szükség van, mert az egyetemi könyvtárak speciális szereppel bírnak a felsőoktatási intézmények életében. A stratégia egy „helyzetjelentés”, amely alapja lehet egy kormányelőterjesztés kidolgozásának. Igazán öröm volt hallani, hogy a fenntartói oldal ugyanúgy, mint maguk a könyvtárak is megkezdhetetlennek tartja a felsőoktatási könyvtárak munkáját, sőt a problémákat – akár infrastruktúrára, bérre, szakmai felkészültségre gondolunk – azonosnak ismeri fel.

Ezt követően Nagy Zsuzsanna, az EKK elnöke *Tudomány és oktatás a digitális korban: a felsőoktatási könyvtárak stratégiai fejlesztési irányai 2018–2023 között* címmel tartott előadást. A stratégia elismeri, „...hogyan az egyes egyetemi, főiskolai könyvtárak hagyományai, anyagi és emberi meghatározottsága és lehetőségei, társadalmi és földrajzi beágyazottsága, az anyaintézmény által meghatározott célrendszer intézményről intézményre különbözik, léteznek és meghatározhatók olyan általánosan érvényes fejlesztési irányok és célok, amelyek mind az egyes intézmények, mind a nagyobb közösségek, végső soron pedig a magyar gazdaság versenyképességét és sikerességét, a társadalom jólétét segíthetik.” A megfogalmazott jövőkép alapján a 2020-as évek elejére a felsőoktatási könyvtárak a tudományos intézményrendszer kulcsszereplői lesznek, amelyek feladata a tudományos eredmények hosszú távú megőrzése, emellett a digitális készségek és szolgáltatások csomópontjai. Támogatják a hallgatói eredményességet, továbbá a nyomtatott és digitális tudás őrzői. A dokumentum a kulcsfontosságú fejlesztendő területek között a következőket határozza meg:

- a gyűjtemények ártértelemezése és fenntarthatóságuk biztosítása, a hozzáférés segítése;
- kutatástámogatás, tudásmenedzsment, a tudományos eredmények disszeminációja;
- a hallgatói eredményesség támogatása, tanulástámogatás;
- vezetés, szervezeti kultúra, szakértelem;
- kommunikáció, márképítés.

(Vö. A felsőoktatási könyvtárak stratégiai fejlesztési irányai 2018-2023, Budapest, EKK, 2018.)

A jó szakemberek nélkül a sorolt célok elérhetetlenek, ám a megüresedő helyekre gyakran nincs jelentkező, új munkaerő, a béreink nem versenyképesek. Mégis amit megtehetünk: szükségszerű szervezeti kultúránk átalakítása. A szervezeti hierarchia megszüntetése nem elkerülhető, az EKK elnöke a következő

fogalmakkal zárta előadását: projektmunka, csapatmunka, önálló döntés- és felelősségvállalás.

Együtt vagy külön? Felsőoktatási levéltárak és könyvtárak együttműködési lehetőségei címet adta Kálóczi Katalin az, ELTE Egyetemi Könyvtár és Levéltár főigazgatója és Tóth Krisztina, az ELTE Egyetemi Könyvtár és Levéltár megbízott levéltárvezetője közös előadásának. Egy 2017-es szenátusi határozat döntött az intézmények összevonásáról, sőt az integráció tagja a Savaria Egyetemi Könyvtár és Levéltár is. Közös előadásuk is mintegy bizonyítja a közös munka megvalósíthatóságát, amelyet megalapoznak az előre meghatározott garanciák: szakmai önállóság és vezetés, a pénzügyi erőforrások, a személyi ellátottság garanciái és a gyűjtemények integritásának és átfedésének kezelése. Nemcsak a könyvtárak, hanem a levéltárak feladatai is megváltoztak az elmúlt időszakban. Új típusú dokumentumok jelentek meg, erre jó példa az egyetem esetében a leckekönyvek megszűnése, vagy az „elektronikus irat” megjelenése, amelyek feldolgozásához újfajta levéltáros ismeretek szükségesek. A levéltárak esetében megváltozott a felhasználó réteg, a kutatók mellett megjelentek az „amatőr” kutatók, például családfakutatásra sokan vállalkoznak a 90-es évektől. A levéltárak „szolgáltató” levéltárakká válnak, jellemzőik között szerepel a nyilvánosság, a gyors hozzáférés igénye a nagy mennyiségű feldolgozott iratanyaghoz. Ezek megvalósításában segíthetnek a könyvtárak. Ugyanakkor már elkészült levéltári nyilvántartások megjelenhetnek közös portálokon, melyek tartalmát a levéltárak állították elő, de az online hozzáférés megteremtését a könyvtár biztosítja.

Aczél Balázs, az ELTE PPK egyetemi docensének előadása az oktatók szemszögéből láttatta az OA hozzáférésben rejlő lehetőségeket, azok szükségességét és az ELTE PPK ezzel kapcsolatos törekvéseit. *A tudomány jövője az átláthatóság* című előadásának alapvető üzenetei közül a következőket érdemes kiemelni: a tudományos

eredmények nem a tudós tulajdonát, hanem egy közösség tulajdonát képezik. Ellentmondásos az a tény is, hogy a közösség pénzén létrehozott tudás, kutatási eredmény nem hozzáférhető a közösség számára, sőt gyakran az egyes intézmények is jelentős ráfordítással férhetnek csak hozzá ezekhez az adatokhoz. Előadásának zárásában elmondta, hogy a PPK buzdítja a munkatársait arra, hogy tegyék hozzáférhetővé azokat a publikációkat, amelyeket nem véd semmilyen jogi gát.

Az ebédszünet után *Lencsés Ákos*, az MTA KIK főkönyvtárosának előadása következett, *Magyar nyelvű e-könyves adatbázisok az EISZ kínálatában* címmel. Az EISZ célja és feladata a tudományos tartalomszolgáltatás mellett a közművelődési feladatok ellátásának szervezése és biztosítása is. A magyar nyelvű tartalmak a két terület metszéspontján helyezkednek el. A human tudományok kutatói, bölcsészek, történészek joggal várhatják el, hogy magyar nyelvű tartalmakhoz is hozzáférjenek, egy magyar középkorral foglalkozó kutató nem feltétlenül az idegen tartalmakra tart igényt. A magyar nyelvű adatbázisok rövid idő alatt nagy számú könyvtárat értek, érnek el, volt olyan szolgáltató, amelyik már az indulás évében 47 előfizetőt hozott. A legrégebbi szolgáltató is folyamatosan fejleszti szolgáltatásait, a Szotar.net (Akadémiai Kiadó) legújabb kínálata például egy Word-be integrált szótárcsomag. Elismerően beszélt a kiadók munkájáról, akik anyagi és emberi erőforrást áldoznak az adatbázisaik fejlesztésére, pedig olyan területen mozognak, amely számukra is ismeretlen. Zárásként a használati statisztikák kerültek szóba: a könyvtárak felelőssége is, hogy mennyi energiát áldoznak az előfizetett adatbázisok népszerűsítésére, megismertetésére.

Czeglédi Éva, a ProQuest munkatársa volt a következő előadó: *Elektronikus könyvek beszerzési modelljei a ProQuest Ebook Central platformján* című előadásával. A cég különböző

beszerzési modelljeit ismertette, elmondta, hogy nem elég egy modellt megismerni, hanem valamennyit tanulmányozni érdemes, majd ezeket kombinálva tudják az intézmények az optimális beszerzést megvalósítani.

EBSCO Stacks – Rethink the library website címmel tartott prezentációt *Martin Kolman*, az EBSCO munkatársa. Az EBSCO Stacks valójában speciálisan a könyvtáraknak épülő szoftver, integrálható, mobil eszközökön is jól alkalmazható. Bővebb információt az alábbi oldalon találhatunk: <https://www.stacksdiscovery.com/>.

Zárásként *Dér Ádámot*, az MTA KIK munkatársát hallgathattuk meg. A *Könyvtári és konzorciumi kezdeményezések az Open Access átállás elősegítése érdekében* című előadásában az adatbázis előfizetési konstrukciók átalakításáról, egy új piaci modell kialakításáról, bevezetéséről beszélt.



Sokakkal együtt sokszínű, tartalmas, informatív előadásokat hallgathattam végig augusztus végén az Egyetemi Könyvtárban. Köszönjük a nagyszerű szakmai rendezvény megszervezését.

Török Beáta
Sapientia Szerzetesi Hittudományi
Főiskola Könyvtára